

Robert Václavík, Český svaz válečníků, Praha, FF UK 2012.

Posudek rigorózní práce

Práce Roberta Václavíka o Českém svazu válečníků je velmi zajímavým příspěvkem k poznání dějin Protektorátu. Její hodnota spočívá především v tom, že ačkoliv je formálně rekonstrukcí dějin jedné české aktivistické organizace v době okupace, její závěry nám pomáhají pohlédnout na protektorátní realitu překvapivě novým pohledem.

Při důkladné znalosti literatury opřel autor svoji práci o fond Český svaz válečníků, uložený v Národním archivu. Tento základní pramen doplnil autor heuristikou v Archivu bezpečnostních složek, Kanceláře prezidenta republiky i sondou ve fondu Veřejná osvětová služba v Archivu města Plzně.

Autor přistoupil ke zpracování získané materie spíše střízlivým, klasickým způsobem, a to jak pokud jde o zvolenou metodu práce, tak pokud jde o celkové rozvržení práce. Rozhodl se pro chronologický výklad, občas přerušovaný tematickým exkurzem. Nepřekvapí proto, že z hlediska celé práce hodnotím jako nejslabší úvodní teoretický pokus uchopit pojmy „aktivismus“ a „kolaborace“, jejichž skutečně fundovaný výklad si nutně vyžaduje mnohem širší a hlubší teoretické zázemí, vytvořené přihlédnutím k rozsáhlejšímu korpusu literatury, především zahraniční proveniencí.

Práce postupně ukazuje proces vzniku Českého svazu válečníků, budování jeho základních organizací, úsilí předáků Svazu o válečné nasazení českých vojáků po boku wehrmachtu i poválečné osudy Českého svazu válečníků, především soud s jeho představiteli před Národním soudem. Autor podle mého názoru přesvědčivě ukázal, jak byl Český svaz válečníků napojen na protektorátní instituce a úřady i jejich představitele – Emanuela Moravce v čele – i jak se jeho představitelé sami o své vůli nabízeli do služeb nacistické moci.

Spolek vykazoval přibližně 8000 členů; autor se domnívá, že přibližně jednu třetinu z nich je možné považovat za aktivní členy Svazu. Myslím, že lze souhlasit s autorovými závěry, že mezi tyto aktivní členy patřili především bývalí vojáci a důstojníci rakousko-uherské armády: u některých byla převažujícím motivem ke vstupu do spolku naděje na sociální a ekonomické výhody, u jiných hrála důležitou roli okolnost, že jako bývalí loajální vojáci monarchie patřili v období první republiky k vojákům a občanům s nálepkou „rakušáci“. Domnívám se, že tyto mentalitní a ideové příčiny nespokojenosti celé jedné skupiny bývalých vojáků a občanů republiky, zhrzenost, jež v mnoha případech vyústila až v přímou spolupráci s nacistickým okupačním režimem, by si ovšem zasloužily širšího

objasnění – pokud se tak již nestalo v této práci, myslím, že by to byl jistý námět pro další studium. V této souvislosti bych rád například poukázal, že zajímavou sondou do myšlenkového světa plk. Ságnera-Habrovského jsou dokumenty o přípravě oslav Jana Jeníka z Bratřic v LAPNP.

Skutečnost, že nejenom několik tisíc vojáků, ale především, že několik desítek generálů a plukovníků bývalé československé armády bylo ochotno se více nebo méně aktivně angažovat v tak vyhraněně aktivistickém spolku, jakým Český svaz válečníků byl, vedl autora ke dvěma hlavním poznatkům: 1) ani první republika se nepodařilo v paměti společnosti překrýt beze stop staré „rakouské“ myšlení, jehož nositele násilně a mnohdy zcela zbytečně (v případě řady kvalifikovaných důstojníků) odsunula na okraj společnosti; 2) československý důstojnický sbor nebyl ani zdaleka tak jednoduše protinacistický, odbojový, jak by se mohlo z prací některých současných historiků (Eduard Stehlík) zdát. Tato práce tedy přináší celkově pozitivnímu obrazu československého důstojníka za druhé války jistý korektiv. V tom také spatřuji její nemalý přínos.

Práce Roberta Václavíka je podle mého názoru kvalitně vypracovanou, promyšlenou monografií, podloženou původním archivním výzkumem a přinášející nové poznatky, jež mohou být použity širší badatelskou obcí. Proto velmi rád tuto práci **doporučuji k obhajobě a získání titulu PhDr.**

V Praze 9. listopadu 2012

